

NEJVÍC DĚTÍ SE RODÍ NA PODZIM

Evoluční sexuoložka **KATEŘINA KLAPILOVÁ** o tom, jestli se nám s jarem opravdu zapalují lýtka, kdy nejčastěji využíváme seznamky a jak se zkoumá sex.

Text: Ludmila Hamplová
Foto: Petr Kozlík

Vdětství se seznámila s odbornými knížkami z pera profesora Stanislava Kratochvíla, významného českého psychoterapeuta. Pomohla tomu náhoda: její dědeček – plicní lékař – poslal tohoto vědce do lázní, kde řada těchto knih vznikla. A tak v jeho knihovně ležely svazky jako třeba *Terapie sexuálních dysfunkcí*. Studium biologie a lékařské psychologie Katerinu Klapilovou přivedlo právě k výzkumu lidské sexuality a stala se evoluční sexuoložkou, kterou jen tak něco nezaskočí.

Ríká se, že se nám na jaře zapalují lýtka, a tak nás více zajímají možní partneři či partnerky. Skutečně tomu tak je?

Svým způsobem ano. Zvířata v našich zeměpisných šířkách, kde se střídají čtyři roční období, mají načasované své rozmnožování tak, aby měla vhodně podmínky. To znamená dostatečné množství světla, vhodnou teplotu i dostupnost potravy. Proto svá mláďata přivádí na svět na jaře. Ukazuje se, že u člověka to alespoň do doby, než proběhla průmyslová revoluce, bylo dost podobné. Podle historických statistik se nejvíce dětí rodilo právě na jaře. To by odpovídalo představě, že se lidé na jaře sbližovali, v létě se více věnovali sexuálním aktivitám, a tak na podzim došlo k početí potomka, který se narodil na jaře dalšího roku. Toto načasování tak bylo pro člověka výhodné.

Je možné, že naše praprababičky měly pravdu, když říkaly, svatba v máji – do roka máry?

Vypadá to, že ano. Zvyky našich předků často šly ruku v ruce s měnícími se přírodními podmínkami. V minulosti bylo výhodnější, aby se dítě narodilo na jaře, kdy byl dostatek jídla. Svatba v květnu znamenala, že porod nejspíš proběhne na konec zimy, kdy byly nejen nízké teploty, ale také se tenčily zásoby potravin – a to bylo rizikové pro dítě i matku.

Dnes ale máme jídla dost po celý rok. Má to vliv na to, v jakém ročním období přicházejí děti na svět?

Zřejmě ano, protože nejsme na rozdíl od našich předků tak limitovaní přírodními podmínkami. Máme umělé osvětlení, topení i klimatizaci a jídlo stále dostupné. K porodu dítěte tak může dojít kdykoliv během roku. Přesto se ukazuje, že v našich zeměpisných šířkách se nejvíce dětí rodí na konci léta a začátkem podzimu. Nicméně nevíme, proč tomu tak je. Český sexuolog Petr Weiss říká, že člověk nemá období říje, a tak se může sexu věnovat kdykoliv. Přesto se ukazuje, že střídání ročních období a s ním spojené změny na nás mají vliv, byť slabší než v minulosti.

Jak se to projevuje?

Ukazuje se, že optimální plodnost mužů i žen je při teplotách od 10 do 20 stupňů. V našich

»» Když se zkoumalo, kdy roste zájem o sex, ukázalo se, že sexuální touha u žen vzrůstá na jaře, což zřejmě souvisí s tím, že více svítí slunce. Ve stejném výzkumu ale byla chuť na sex u mužů nejvyšší koncem léta, což je trochu podivné – ideální by bylo stejné načasování u obou pohlaví. ««

KATEŘINA KLAPILOVÁ
(34)

Je vedoucí výzkumné laboratoře Evoluční sexuologie a psychopatologie Národního ústavu duševního zdraví a vyučující na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy. Má doktorát z lékařské psychologie a psychopatologie a je držitelkou mezinárodního certifikátu European Certified Psychosexuologist. Již více než deset let provádí základní výzkum lidské sexuality. Zabývá se například měřením ženské (i mužské) sexuální reakce na videomateriály, erotické texty i řízenou imaginaci, výzkumem sexuálních fantazií, výzkumem poruch sexuální preference (deviantní sexuality), sexualitou osob s psychiatrickým onemocněním nebo výzkumem vlivu antikoncepce na ženskou sexualitu.

zeměpisných šířkách mají za těchto podmínek ženy nejvíce ovulačních cyklů, což je dost zásadní. I když totiž žena pravidelně menstruuje, neznamená to, že v každém jejím cyklu dochází k ovulaci a je připravená k početí. Ženské tělo je také výrazně fotosenzitivní, tedy dává přednost podmínkám, kdy je více vystaveno přirozenému světlu. Osvit například prodlužuje část cyklu předcházející ovulaci, tedy tu část, kdy je žena potenciálně plodná. V minulosti se umělý osvit dokonce využíval jako způsob, jak ženám upravit menstruační cyklus. Mužský reprodukční potenciál je zejména omezen teplem – velké horko zhoršuje kvalitu spermií. Jednoduše řečeno, na spermie je někdy v létě moc teplo.

A kdy máme největší chuť na sex?

Na toto téma bylo překvapivě uděláno poměrně málo studií. Ty však ukazují, že největší nárůst sexuálních aktivit máme v létě a spolehlivě nejméně se partnerskému sexu věnujeme v zimě, kdy přichází útlum – až na výjimku kolem Vánoc, kdy je dočasně partnerského sexu opět více. Když se ale zkoumalo, kdy roste zájem o sex, ukázalo se, že sexuální touha u žen vzrůstá na jaře, což zřejmě souvisí právě s tím, že více svítí slunce. Ve stejném výzkumu ale byla chuť na sex u mužů nejvyšší koncem léta a začátkem podzimu, což je trochu podivné – ideální by bylo stejné načasování u obou pohlaví. Může to ale zase souviset s ústupem vysokých teplot a nárůstem hladin testosteronu, které kulminují v pozdně podzimních měsících. Je ale také třeba dodat, že u žen dochází ke změnám sexuální touhy během každého menstruačního cyklu. Nicméně je velký rozdíl mezi sexuální touhou a případnou realizací. Ty se časově vůbec nemusí potkat a závisí na obou partnerech.

Přesto se říká, že muži chtějí sex hlavně v létě, kdy kolem sebe vidí více odhalené ženy.

Z sexuologického hlediska to má vliv na sexuální motivované trestné činy. Podle amerických studií jejich počet roste v létě, což jde ruku v ruce s tím, že všichni nosí méně oblečení, ale také vlivem horka, což platí zejména v teplejších amerických státech, jsou více naštvaní a agresivní. Mimořádně, nesexuálně motivované vraždy žádný sezonní výkyv nemají a ke vloupání do bytů nejčastěji dochází na začátku zimy, zhruba před Vánoci. Když se ale podíváme na jednu polskou studii, která se věnovala tomu, jak roční období ovlivňuje mužské vnímání ženské atraktivnosti, dostaneme poměrně překvapivé výsledky. Muži zapojení do studie hodnotili to, jak se jim zdají atraktivní ženské tváře a také ženská ňadra. Zatímco obličej vnímali muži jako stejně přitažlivé bez ohledu na to, zda je zima, nebo léto, u ňader se

vliv ročních období ukázal. Ženská prsa připadala mužům nejkrásnější v zimě.

Proč právě v zimě?

Vysvětlení je poměrně jednoduché. Ženské tváře muži vidí po celý rok, ale odhalená prsa jsou v našich podmínkách v zimě vzácná, a tedy krásnější. Je prostě příliš chladno na to, aby ženy odhalovaly svá ňadra na ulici.

K sexuálnímu životu současnosti patří také pornografie. Hraje i při jejím sledování roli to, jestli venku svítí slunce, nebo sněží?

Ráda dělím lidskou sexualitu na interaktivní s partnerem či partnerkou a neinteraktivní, kdy si člověk vystačí sám se sebou. V zimě obecně klesá zájem o interaktivní sexuální aktivity, což ale neplatí o pornografii, která nevyžaduje aktivní účast druhé osoby. Navíc co chcete v zimě dělat? A proto autosexuální aktivity bují v zimě, kdy je taky třeba trénovat potřebné svaly na jaro.

Takže v zimě více sledujeme porno?

Ano, ale je zde rozdíl mezi ženami a muži. Naše data z nejnovějších průzkumů ukazují, že drtivá většina žen neprojevuje žádné sezonní výkyvy v zájmu o pornografii. Menší množství žen uvádí, že se více zajímají o porno v létě, což by odpovídalo tomu, že se v tomto období obecně víc věnujeme sexu. Malé množství žen uvedlo, že porno sledují hlavně v zimě, kdy se spíš nudí. Návštěvnost největších porno stránek, které navštěvují více muži, výrazně roste v zimě.

Zažívají podobné změny v návštěvnosti třeba internetové seznamky?

Nejvíce se chceme seznamovat na jaře a zejména v létě, což platí u obou pohlaví. Nejvyšší je návštěvnost seznamek právě v létě, s podzimem klesá a opět mírně vzroste před Vánoci. To zřejmě souvisí s tím, že na svátky lidé nechtějí být sami. V zájmu o seznamování se tak příliš nelišíme od načasování našich předků, pro které bylo jaro také nejvýhodnější pro to, aby si našli partnera či partnerku.

Dnes ale žijeme úplně jinak než dřív a těžko se vrátíme do doby, kdy lidé chodili spát se slepicemi.

To ani není možné. Průmyslová revoluce výrazně proměnila podmínky, ve kterých lidé žijí, a to také vedlo k tomu, že ve srovnání s minulostí jsme mnohem méně citliví na střídání ročních období. Stále si ale v sobě neseeme pozůstatky z doby, kdy to bylo jinak. Proto také první menstruace u dívek přichází častěji na jaře a v létě, kdy je více přirozeného světla, a naopak menopauza u žen nastupuje více na podzim a v zimě, kdy osvit klesá.

Je možné, že se v budoucnu naše sexuální chování ještě více změní, když žijeme v „umělých“ podmínkách?

Spíš než bychom se přizpůsobili, posuneme se tak trochu v mantinelech, které máme biologicky dané. Jako lidé máme určité nastavení – a to je možné měnit jen do určité míry. Tedy těžko budou mít ženy dvě ovulace v jednom menstruačním cyklu, to možné není. Mohou ale nastat drobné změny na poli lidské reprodukce. Stále to souvisí s výživou, délkou slunečního svitu a okolní teplotou, což jsou faktory, které se mohou měnit. Proto také dnes dívky mají první menstruaci dříve, než měly ženy v minulosti – protože mají mimo jiné lepší výživu. Kdyby například po celé generace působil stejný vliv, třeba kdybychom stále svítily a vůbec nezhasinali, a tak nikdy nezažili tmu, ovlivnilo by to výrazně i naši sexualitu – tedy kromě mnoha dalších psychologických mechanismů a biologických funkcí.

Jaký vliv na sexuální život má délka partnerského vztahu? Říká se, že když jsou lidé dlouho spolu, dřív nebo později se tak trochu začnou nudit.

Asi vás příliš neuspokojí odpověď, že je to velmi individuální. Toto se špatně hodnotí, protože se zvyšující se délkou partnerského vztahu roste také počet problémů a obvykle i počet dětí, což s sebou přináší jisté komplikace do výzkumu. Objeví se až příliš mnoho proměnných, které ovlivňují výsledek. Obecně ale platí, že v průběhu spokojeného vztahu roste u žen i u mužů sexuální satisfakce, pokud se hodnotí partnerské sexuální aktivity. Když se ale podíváme na obsah sexuálních fantazií, tak zhruba po třech letech klesá počet fantazií, kde se objevuje vlastní partner nebo partnerka, což by mohlo být jistou známkou sexuální únavy stále stejným objektem. Nicméně to neznamená vůbec nic. Mít sexuální fantazie s dalšími osobami je běžné, a navíc produkce sexuálních fantazií souvisí s celkovou sexuální spokojeností ve vztahu. Takže snít třeba o herci či herečce ze seriálu rozhodně neznamená problém, právě naopak, znamená to udržování vlastní sexuality aktivní – a to pak můžete pozitivně zúročit i v partnerském sexuálním životě.

Jak se vlastně sex zkoumá?

Mnohem méně „hrůzostrašně“, než si lidé obvykle myslí. Jen na našem pracovišti běží

VYBÍRAJÍ SI ŽENY PARTNERA PODLE SVÉHO OTCE?

Ne tak docela. Při výběru partnera hraje roli jak vzhled, tak jeho osobnostní rysy. Pokud dívka měla ve svém dětství dobrý vztah se svým otcem, je pravděpodobné, že si bude hledat podobného partnera i v dospělosti, a to jak vzhledově, tak povahově. Dokonce může preferovat výškový rozdíl mezi sebou a partnerem podobný, jako je mezi jejím otcem a matkou. Pokud ale vztah mezi otcem a dcerou nebyl ideální, bude žena hledat v dospělosti odlišného partnera. Tato představa se vytváří i tehdy, když o dívku v dětství pečoval někdo jiný než její biologický otec. Tento muž se pak v případě dobrého vztahu může stát předlohou pro budoucího partnera. Rozhodující tedy není biologické příbuzenství, ale vzájemný vztah.

desítky výzkumů, které se navzájem liší v tom, co požadujeme od dobrovolníků, kteří se do nich zapojují. Pracujeme s dotazníky, a to včetně těch, které se vyplňují anonymně online, a tak si nikdo nemůže odpovědi spojit s konkrétním člověkem. Také u nás probíhá výzkumy postavené na tom, že lidé hodnotí

Kateřina Klapilová říká, že do výzkumu sexu se snadněji zapojují ženy než muži – ti se více bojí o svá tajemství.

různé obrázky – a ty nemusí mít mnoho společného se sexem. Často používáme zobrazování uměleckých děl s jistým erotickým nábojem, fotografie, které by se daly označit za „soft“ erotiku, nebo třeba pohybuující se avatary ve virtuálním světě.

Takže k vám nepřijdu a porno nebude to první, co mi ukážete?

To rozhodně ne. Věnujeme se lidem napříč populací, což také znamená, že musíme brát ohled na to, že ne všichni mají zkušenosti s pornografií, a pokud je mají, nejsou vždy jen pozitivní. Proto si netroufáme zejména ženám předložit příliš silný obsah. Často lidé, kteří se zapojí do našich výzkumů, čekají, že jim ukážeme sexuálně jednoznačné materiály, a pak se diví, že obsah je z jejich pohledu až moc „soft“.

Jak pak probíhá vlastní výzkum v laboratoři?

Někdy je to třeba tak, že dobrovolníkům promítáme fotografie či video, které mohou zobrazovat jen seznamování či flirtování, oni se na ně dívají a my sledujeme jejich reakce. Nebo na určité škále hodnotí, jak na ně působí, čtou erotické povídky, věnují se vlastní sexuální imaginaci nebo je provádíme řízenou imaginací zaměřenou na stupňování tělesného vzrušení v různých částech těla či se dívají na nějaké vyložené erotické materiály nebo obrázky. Součástí některých studií je také rozhovor s psychologem či psycholožkou, kteří se ptají na sexuologickou anamnézu, což znamená, že se člověk může rozpovídat o svém sexuálním životě a také se zeptat, když má nějaké potíže či se domnívá, že má nějaký problém. Rozhodně to ale není tak, že bychom hledali jen dobrovolníky či dobrovolnice, kteří vedou nějak výrazně nezvyklý život či jsou přesvědčeni o tom, že mají nějakou „úchylku“. Velmi nás zajímají i „normální“ lidé.

Jak se člověk do takového výzkumu může zapojit?

Na našich webových stránkách je možnost přihlášení se do našeho systému „sexpondentů“, kde se vyplňují jen obecné údaje. My pak lidem, kteří se nám takto přihlásí, posíláme nabídky konkrétních výzkumů a je na nich, zda se zapojí. Rozhodující není sexuální orientace, počet sexuálních partnerů, preferované aktivity či třeba to, jak je člověk ve svém sexuálním životě spokojen. Je na každém, jestli ho konkrétní výzkum zaujme a řekne si: „To odpovídá tomu, co mám rád nebo co mě zajímá, co bych chtěl zkusit.“ A pak se přihlásí. Obecně nemáme takový problém získat do výzkumů ženy. Ty se rády zamýšlí nad svou sexualitou i nad svými sexuálními fantaziemi a mluví o nich. Chybí nám ale často „normální“ muži. Častěji se nám

hlásí muži s určitými specifickými preference-mi než ti, kteří mají relativně běžné preference.

Čím to je, že takoví muži ve výzkumu chybí?

Částečně tím, že se obávají procedury vlastního měření, ale hodně tím, že se bojí, že když projdou výzkumem u nás, odhalíme jim nějakou „úchylku“. Že zkrátka přijdeme na něco, co oni o sobě nevědí, případně vědí, ale skrývají, a pak to pro ně bude mít nějaké následky. My jsme ale výzkumná laboratoř, účastníky našich výzkumů nijak individuálně nehodnotíme. Zajímá nás, na co lidé reagují a proč. Jen když mají sami potřebu něco ve své sexualitě řešit, mohou se v rámci výzkumu na nás obrátit a my jim poskytneme další informace nebo zprostředkujeme řešení jejich problému.

K výzkumům na poli sexu někdy patří i to, že je člověk napojen na přístroje, které sledují jeho tělesné reakce a měří jeho vzrušení. Jak to probíhá?

Samozřejmě vždy s dobrovolným souhlasem toho, kdo se zapojí. V samotné laboratoři je velmi citlivé prostředí, najdete tam lehátko nebo kosmetické křeslo – podle toho, zda potřebuje-

me, aby člověk ležel, či seděl. Každý má své soukromí, může se přikrýt dekou a věnuje se mu výzkumník či výzkumnice s ohledem na jeho pohlaví a sexuální orientaci. Zlatý sexuologický standard je, že ženu měří žena, muže muž, a pokud je zkoumaný člověk homosexuálně orientován, je to naopak nebo po domluvě, co je měřenému příjemnější.

Jaké přístroje při výzkumu používáte?

U žen se používá vaginální sonda, což je takový tampon, který si žena sama zavede do vagíny, přikryje se a následně se věnuje svému sexuálnímu zážitku. U mužů používáme penilní pleťsmograf, což je taková trubička či proužek, který se dá okolo penisu. Opět je to nebolestivé a muž si jej připevní sám. Výzkumník pouze vizuálně zkontroluje, zda je vše nasazeno správně. Někdy ale také měříme třeba EKG nebo používáme sondy na kožní vodivost či třeba brýle, které sledují, kam se člověk dívá. U složitějších experimentů pak můžeme dobrovolníky a dobrovolnice požádat, zda nepodstoupí magnetickou rezonanci. Člověk tak získá snímky vlastního mozku, což jsou zajímavé obrázky.

VÝZKUM NA VLASTNÍ KŮŽI

V rámci laboratoře Evoluční sexuologie na Národním ústavu duševního zdraví se provádí řada výzkumů zaměřených na sexualitu žen i mužů. Nyní probíhají například výzkumy zaměřené na měření sexuální reakce žen se sexuálními problémy, obvyklé i neobvyklé mužské sexuální preference, mužské a ženské sexuální fantazie či neverbální komunikaci v partnerství. Přihlášení je možné skrze web na www.sexlabnudz.org, další možnost je kontaktovat výzkumný tým na e-mailové adrese info@sexlabnudz.cz.

